

Стан відображення періодичних видань України з питань педагогіки, психології та освіти в УРЖ "Джерело" (1999—2009)

Тетяна Судіна,
кандидат історичних наук,
провідний науковий
співробітник ДНПБ України
імені В. О. Сухомлинського

Тамара Букишина,
науковий співробітник
ДНПБ України
імені В. О. Сухомлинського

У статті висвітлено результати наукової роботи, яка проводилася Державною науково-педагогічною бібліотекою України (ДНПБ) ім. В. О. Сухомлинського в рамках НДР "Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України" (науковий керівник О. Яценко, кандидат історичних наук). Проаналізовано різні аспекти відображення періодичних видань з педагогіки, психології та освіти в серії 3 "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво" УРЖ "Джерело" за 1999—2009 роки. Виявлено зміни у реферуванні статей з періодичних видань цієї тематики, що відбулися в результаті співпраці бібліотек — Державної науково-педагогічної ім. В. О. Сухомлинського і Національної ім. В. І. Вернадського. Визначено стратегічні завдання ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у подальшій реферативній роботі з аналітичного опрацювання періодичних видань психолого-педагогічної тематики.

Ключові слова: реферативна інформація, періодичні видання, психологія, педагогіка, освіта, галузевий інформаційний ресурс, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Серед інформаційних ресурсів чільне місце посідає реферативна інформація, яка є загальноприйнятою формою обміну науковими досягненнями та спілкування вчених у всьому світі, допомагає зорієнтуватися у потоці наукової літератури, одержати найновіші відомості щодо наукових досліджень у певних галузях знання. Про стан світових реферативних ресурсів та їхній розвиток в Україні йдеться в дослідженнях Н. Зайченко, М. Сороки, де, зокрема, висвітлено роль та місце реферативного журналу в потоці інформаційних видань, розглянуто питання створення українського реферативного журналу (УРЖ) "Джерело" [1—4, 10—13]. З 1999 року УРЖ "Джерело" виходить у трьох серіях: серія 1 — "Природничі науки. Медицина"; серія 2 — "Техніка. Промисловість. Сільське господарство"; серія 3 — "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво", а з 2004 року — в чотирьох: виділяється окремо серія 4 — "Медицина. Медичні науки". Всі серії Українського реферативного журналу включено до каталогу передплатних періодичних видань України. З 2004 року кожна з них виходить шість разів на рік. Це інформаційне видання готується за єдиною методикою з використанням рубрикатора Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) (інші рубрикатори й класифікації, наприклад УДК, застосовуються як допоміжні).

Систему реферативних видань організовано таким чином, що, навіть за умов значної диференціації галузей науки та великого обсягу літератури, у рамках єдиного видання охоплено всю галузь науки для того, щоб звільнити науковців від необхідності звертатися до реферативного журналу з суміжної спеціальності. Базою для його створення служить загальнодержавна реферативна база даних (БД) "Україніка наукова", започаткована у 1998 році, яка, по суті,

є національним ресурсом, оскільки основним завданням її створення, поповнення та функціонування є досягнення стовідсоткового відображення друкованих наукових праць вчених нашої країни з усіх галузей знань. УРЖ "Джерело" увібрав усі види первинних документів: серіальні (періодичні та продовжувані), матеріали наукових конференцій, збірники наукових праць, наукові монографії, довідники й словники, офіційні та відомчі видання, документи державних і громадських організацій, посібники для вищих навчальних закладів, автореферати дисертацій та препринти. За даними НБУВ, частка книжкових видань (монографій), прореферованих у БД "Україніка наукова", на сьогодні становить тільки 22%; ще 18% — автореферати дисертацій, основна ж частина припадає на статті з періодичних та продовжуваних видань — 60% [14]. Загалом кількість наукових періодичних та продовжуваних видань в Україні становить майже 1,5 тис. назв. Однак, аналітико-синтетичному опрацюванню нині підлягають матеріали лише 0,5 тис. серіальних видань України [9, с. 53]. З них близько 120 назв — періодичні та продовжувані видання НАН України, решта — в основному видання науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів. Перелік наукових фахових видань ВАК України є одним із основних критеріїв відбору таких видань для реферування.

З часу створення національної реферативної інформації досліджувались питання відображення періодичних та продовжуваних видань у БД "Україніка наукова", виявлення пріоритетних напрямів розвитку науки шляхом аналізу наукових публікацій, прореферованих в УРЖ "Джерело". Зокрема, визначено у згрупованих за тематикою, загальному масиві журналів, моно- та політематичні журнали та оцінено ступінь їхньої інформативності для реферативних ресурсів; проаналізовано ті галузі, які, у порівнянні з іншими, найбільше представлені науковими публікаціями, зібрано інформацію щодо зростання потоку науково-технічних документів з метою виявлення темпів розвитку окремих галузей і пріоритетних напрямів науки. За вказаними дослідженнями було констатовано, що найбільша кількість публікацій, відображених в УРЖ "Джерело" і загальнодержавній реферативній БД "Україніка наукова", належить до галузі соціальних і гуманітарних наук, на другому місці — природничі науки, на третьому — технічні, пріоритетними були галузі "Економіка" і "Медицина". З огляду на це, виникло питання щодо реферативного представлення в галузі, що зайняла перше місце, періодичних видань з педагогіки, психології та освіти.

Було використано один із найрозповсюдженіших методів дослідження в інформаційній і бібліотечній сфері — бібліометричні методи. Під бібліометрією розуміють наукову дисципліну, яка використовує статистичні методи для аналізу наукової літератури з метою виявлення тенденцій розвитку предметних галузей, особливостей авторства і взаєм-

ного впливу публікацій. Серед цих методів — аналіз цитування, аналіз реферативних журналів, аналіз кількісних характеристик первинних документів, кількісний аналіз публікацій окремих авторів, кількісний аналіз публікацій учених окремих країн світу, а також окремих наукових колективів [1, с. 50].

Мета статті — висвітлити результати наукової роботи, яка проводилася в рамках науково-дослідної роботи "Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України" (науковий керівник О. Яценко, кандидат історичних наук) і передбачала аналіз відображення різних аспектів періодичних видань з педагогіки, психології та освіти в серії 3 "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво" УРЖ "Джерело" за 1999—2009 роки та виявлення змін у реферуванні статей з періодичних видань аналізованої тематики, що відбулися в результаті кооперативної співпраці НБУВ з Державною науково-педагогічною бібліотекою України ім. В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського).

Вирішувалися такі завдання: розробити кількісні і якісні параметри оцінки реферативного ресурсу; зібрати і систематизувати необхідний для дослідження фактичний матеріал; проаналізувати реферативний ресурс за обраними характеристиками; визначити перспективи розширення галузевого реферативного ресурсу на віддалену та найближчу перспективу.

Розглянемо кількісні показники кумуляції реферативного ресурсу з питань педагогіки, психології та освіти за двома аспектами, зокрема динаміку зростання кількісного реферативного опрацювання періодичних видань (за роками) та відомості про кількість рефератів з опрацюваних журналів, розміщених у серії 3 "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво" УРЖ "Джерело" за 1999—2009 роки.

Аналіз кількісних показників засвідчив, що з початку заснування журналу в 1999 і по 2006 рік кількість найменувань видань, на які створювалася реферативна інформація, збільшилася з одного до чотирьох. Варто зауважити, що всі ці роки найчастіше реферувалися журнали "Педагогіка і психологія" (1999, 2000, 2001, 2002, 2005) і "Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту" (2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006). Лише в 2002 році був прореферований журнал "Соціоніка, ментологія і психологія личности" та в 2003 році "Психологія і суспільство". З 2005 року в переліку журналів, що реферуються, з'являється ще одне періодичне видання — "Соціальна психологія", яке ми зустрічаємо в усіх нас-

тупні роки. З 2007 року спостерігається різке збільшення найменувань періодичних видань означеної тематики — з чотирьох до чотирнадцяти, а в 2008 році — до 21 назви, у 2009 році (№ 1, 2 серії 3 УРЖ) — 18 назв. Реферативному опрацюванню в ці роки підлягають періодичні видання АПН України, МОН України, громадських організацій, зареєстровані ВАК України. Відповідно до кількості назв зростає і кількість прореферованих номерів журналів — від 4 номерів у 1999 році до 30—35 номерів у 2005—2006 роках, 67 номерів у 2007—2008 роках. Отже, динаміка зростання кількісного реферативного опрацювання періодичних видань є позитивною — від 4 номерів 1 назви до 67 номерів 21 назви періодичних видань з питань педагогіки, психології та освіти.

Ось результати зібраних відомостей про кількість рефератів з опрацюваних журналів, розміщених у серії 3 "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво" УРЖ "Джерело" за означений період: до реферативного ресурсу включено 4479 рефератів на статті з 25 найменувань періодичних видань, починаючи з 1998, по 2008 рік, з них 1762 реферати на 6 найменувань періодичних видань цього ж періоду, створенням яких займається Інститут проблем реєстрації інформації (ІПРІ) НАН України ("Освіта на Луганщині", "Психологія і суспільство", "Соціальна психологія") та НБУВ ("Педагогіка і психологія" (до 2006 року), "Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту", "Соціоніка, ментологія і психологія личности"), а також 2717 рефератів на 20 найменувань періодичних видань з 2006 по 2008 рік, які готує ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Для читача, який відслідковує матеріал з тієї чи іншої теми у певних журналах, важливо, щоб реферативна інформація, яка подається в УРЖ (хоч і з певним запізненням), висвітлювалася послідовно з номера в номер. Аналіз показав також, що деякі журнали реферуються або непослідовно, або зникають з переліку видань, що реферуються, зокрема це: "Педагогіка і психологія" (2000, 2001, 2002 і 2003 роки взагалі відсутні), "Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту", "Соціоніка, ментологія і психологія личности", "Психологія і суспільство", "Вища школа", "Педагогіка і психологія професійної освіти", "Рідна школа", "Філософія освіти". Це зумовлено як економічними умовами, що впливають на періодичність виходу журналу, а інколи і на його існування взагалі, так і вибором пріоритетів у реферативному висвітленні тієї чи іншої назви, тому що, як уже зазначалося, реєстрація журналу президією ВАК України у відборі до реферування має вирішальне значення (див. табл.).

Таблиця

Кількість рефератів з опрацюваних журналів, підготовлених Інститутом проблем реєстрації інформації (ІПРІ) НАН України та НБУВ

Ч. ч.	Назва періодичного видання	Період, яким охоплено реферативне опрацювання журналу	Кількість рефератів
1	Освіта на Луганщині	2006 (№ 1, 2), 2007 (№ 1, 2)	100
2	Педагогіка і психологія	1998, 1999, 2000 (№ 1, 2), 2001 (№ 1, 2), 2004 (№ 3, 4), 2005	360
3	Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту	2001 (№ 13—29), 2002 (№ 1—28), 2003 (№ 1—16, № 21—24), 2004 (№ 1—24), 2005 (№ 1—24), 2006 (№ 1—12), 2007 (№ 1, 5)	879
4	Психологія і суспільство	2002 (№ 1, 2)	21
5	Соціальна психологія	2005 (№ 1—6), 2006 (№ 1—6), 2007 (№ 1—6, + спецвип.), 2008 (№ 1—3)	382
6	Соціоніка, ментологія і психологія личности	2002 (№ 1, 2)	20
	Усього		1762

Охарактеризуємо змістове наповнення реферативного ресурсу. Періодичність виходу на рік відібраних для реферування журналів коливається в діапазоні від 2 до 12 номерів. В основному, означені періодичні видання виходять чотири — шість разів на рік (за винятком "Вищої школи", "Рідної школи" і "Педагогіки, психології та медико-біологічних проблем фізичного виховання і спорту"). Орієнтовно, зважаючи на нерівномірність потоку їхнього надходження, та при збереженні кількості опрацюваних журналів на досяг-

нутому рівні за останні два роки — реферативне опрацювання протягом року проходять більше 100 номерів журналів.

У списку видань представлено часописи теоретичного, науково-методичного та науково-практичного характеру, а саме:

- теоретичні та науково-методичні — 2;
- науково-практичні — 5;
- науково-методичні — 10;

- науково-теоретичні та інформаційні — 1;
- науково-педагогічні — 1;
- наукові — 5;
- науково-освітні — 1.

Важливим є те, що 21 з 25 відібраних до сегмента реферування періодичних видань психолого-педагогічної тематики включено до "Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук", затвердженого ВАК України. Приналежність часопису до категорії фахових видань підвищує його значущість при формуванні реферативного ресурсу психолого-педагогічної тематики. Чотири видання — "Післядипломна освіта в Україні", "Соціальна психологія", "Соціоніка, ментологія і психологія личности", "Психологія і суспільство" (останні два вже не реферуються) — президією ВАК України не зареєстровані.

Засновниками та співзасновниками видань, відображених в УРЖ "Джерело" за досліджуваній період, є:

а) АПН України та її науково-дослідні установи — це 12 видань з 25, що становить 48% періодичних видань, на базі яких створюється галузевий реферативний ресурс. Серед видань: "Вища освіта України", "Філософія освіти" (Інститут вищої освіти), "Дефектологія" (Інститут спеціальної педагогіки), "Директор школи, ліцею, гімназії", "Шлях освіти", "Педагогіка і психологія" (АПН України), "Наука і освіта" (Південний науковий центр АПН України), "Неперервна професійна освіта: теорія і практика", "Професійно-технічна освіта" (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих), "Педагогіка і психологія професійної освіти" (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих, Львівський науково-практичний центр професійно-технічної освіти), "Позашкільна освіта та виховання" (Інститут проблем виховання), "Післядипломна освіта в Україні" (Університет менеджменту освіти).

б) Міністерство освіти і науки України та його підвідомчі установи є засновниками та співзасновниками 21 періодичного видання, що становить 84% видань, які реферуються. Серед засновників психолого-педагогічних журналів — 4 управління освіти і науки обласних державних адміністрацій. До складу засновників трьох видань входить Державне підприємство "Педагогічна преса" МОН України. Вищі навчальні заклади педагогічного та інженерно-педагогічного профілів III—IV рівнів акредитації є співзасновниками 9 видань, що становить 36%. Зокрема, це такі заклади, як: Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. 27 інституцій післядипломної педагогічної освіти України (республіканські, міжрегіональні, обласні, міські) представлено 4 обласними виданнями. Це становить близько 16% від загальної кількості видань, відображених у серії 3 "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво" УРЖ "Джерело". Зокрема, реферування проходять періодичні видання інститутів післядипломної педагогічної освіти (ІППО): Волинського обласного ІППО — "Педагогічний пошук"; Одеського обласного інституту удосконалення вчителів — "Наша школа"; Полтавського обласного ІППО ім. М. В. Остроградського — "Постметодика"; Рівненського обласного ІППО — "Нова педагогічна думка".

в) Серед засновників і співзасновників шести періодичних видань також є громадські організації. Це видання: "Наша школа" (Одеське обласне відділення Педагогічного товариства), "Неперервна професійна освіта: теорія і практика" (Благодійний фонд ім. Антона Макаренка), "Шлях освіти" (Асоціація працівників гімназій і ліцеїв України), "Освіта і управління" (Академія наук вищої школи України),

"Директор школи, ліцею, гімназії" (Центр сприяння суспільному розвитку ім. Миколи Пирогова), "Соціоніка, ментологія і психологія личности" (Незалежна науково-дослідна організація "Міжнародний інститут соціоніки").

г) У регіональному аспекті реферування проходять шість обласних видань з психолого-педагогічної тематики та одне центральне видання — "Педагогіка і психологія педагогічної освіти", яка створюється за участю двох регіональних установ. "Географія" видань свідчить, що вони охоплюють періодичні видання психолого-педагогічної тематики Південного регіону України (Одеса), Центрального (Полтава), Східного (Харків) та Західного (Львів, Луцьк). Не представлено в регіональному аспекті північній області України.

Дослідження стало одним із аспектів у висвітленні проблеми створення і оприлюднення реферативного ресурсу психолого-педагогічної тематики. Цьому питанню вже присвячено ряд публікацій наукових співробітників ДНІПБ України ім. В. О. Сухомлинського, а саме: І. Коваленко, Т. Судіної, зокрема про створення і використання об'єднаного інформаційного галузевого ресурсу з психолого-педагогічної тематики, розкриття ролі ДНІПБ України ім. В. О. Сухомлинського — провідного науково-інформаційного центру освітньої галузі України — у його формуванні та відображенні у загальнодержавній реферативній базі даних "Україніка наукова" та УРЖ "Джерело" серія 3 "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво" [5—8, 14, 15].

Аналіз статистичних даних підтвердив незначне відображення періодичних видань, що розкривають питання педагогіки, психології та освіти, в серії 3 УРЖ "Джерело" за 1999—2006 роки та ті якісні зміни, які відбулися у створенні реферативної інформації з означеної тематики і відображенні в УРЖ "Джерело" в 2007—2009 роках від початку творчої співпраці ДНІПБ України ім. В. О. Сухомлинського з НБУВ. З огляду на те, що у науковій роботі були враховані лише результати бібліометричного дослідження серії 3 "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво" УРЖ "Джерело", варто зауважити, що реферати на статті з опрацьованих бібліотекою журналів, розміщені також і в інших серіях журналу. Зокрема, у серії 1 "Природничі науки" розміщено за 2007 рік 27 рефератів, за 2008 рік — 76, за 2009 рік (№ 1, 2) — 39; у серії 2 "Техніка. Промисловість. Сільське господарство" розміщено за 2007 рік 28 рефератів, за 2008 рік — 46, за 2009 (№ 1, 2) — 38; у серії 4 "Медицина. Медичні науки" розміщено за 2007 рік 10 рефератів; за 2008 рік — 30, за 2009 рік (№ 1, 2) — 14. У подальшому потребує аналізу повнота висвітлення створеної ДНІПБ України ім. В. О. Сухомлинського реферативної продукції у серії 3 "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво" УРЖ "Джерело", оскільки багато рефератів, особливо дидактичного спрямування, потрапляють в інші серії журналу, до яких читач-педагог може і не звернутися.

В останні три роки (2007, 2008, 2009) у серії 3 "Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво" УРЖ "Джерело" достатньо повно представлено науково-теоретичні та науково-методичні періодичні видання, засновниками або співзасновниками яких є АПН України, МОН України та їхні підвідомчі установи. Отже, вже сьогодні користувачам відкриті можливості ознайомлення з найновішими напрацюваннями академічної педагогічної науки України та публікаціями регіональних наукових видань. Однак, треба зазначити, що АПН України є засновником 27 журналів, зареєстрованих ВАК України, а фактично сьогодні реферується всього 44% від їхньої загальної кількості. В Україні налічується 36 ВНЗ III—IV рівнів акредитації педагогічного і інженерно-педагогічного профілю, 27 інститутів післядипломної педагогічної освіти, які мають свої періодичні видання, а реферується всього відповідно 25% і 15% з них.

Одним із стратегічних завдань, які постають у подальшій реферативній роботі ДНПБ України ім. В. О. Сухолинського, є завдання збереження курсу на аналітичне опрацювання вже визначених періодичних видань, а також продовження цілеспрямованої пошукової роботи в напрямі виявлення нових наукових періодичних видань з питань педагогіки, психології та освіти, пов'язаних з функціонуванням АПН України та її установ, ВНЗ III—IV рівнів акредитації педагогічного та інженерно-педагогічного профілю, інститутів післядипломної педагогічної освіти. Зокрема, на черзі реферативного опрацювання — періодичні видання Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України "Практична психологія і соціальна робота", Інституту соціальної та політичної психології АПН України "Психодрама и современная психотерапия".

З метою прискорення створення реферативної інформації психолого-педагогічної тематики, підвищення її якості, а також інтеграції у всесвітній науково-інформаційний простір передбачається звернутися до редакцій журналів з проханням про обов'язкове оформлення наукових статей анотаціями (резюме) трьома мовами — українською, російською, англійською.

Незважаючи на певні досягнення у формуванні галузевого реферативного ресурсу, зрозуміло, що в цій сфері науково-інформаційної діяльності перед бібліотекою відкривається майже неосяжний пласт роботи, пов'язаний з потребою збільшення обсягу реферативної продукції, хоча кадрові можливості науково-реферативного відділу ДНПБ України ім. В. О. Сухолинського є обмеженими. При вирішенні цього завдання вважаємо за доцільне: по-перше, підготувати і провести спеціальне дослідження, за підсумками якого скласти максимально вичерпний перелік усіх періодичних видань психолого-педагогічної тематики в Україні; по-друге, вивчивши реальні можливості, запропонувати шляхи охоплення виявлених періодичних видань реферативним опрацюванням, розробити поетапний план створення на їхній базі широкомасштабного галузевого реферативного ресурсу.

Уже сьогодні ДНПБ України ім. В. О. Сухолинського працює над реалізацією проекту формування всеукраїнського галузевого реферативного ресурсу спільними зусиллями освітянських бібліотек МОН України та АПН України при координуючій ролі ДНПБ України ім. В. О. Сухолинського. Галузева корпорація дасть змогу в стислі терміни значно збільшити обсяг масиву реферативної інформації психолого-педагогічної тематики, що відповідає вимогам часу щодо оперативного забезпечення інформаційних потреб користувачів інформації.

Список використаної літератури

1. *Зайченко Н. Я.* Выявление приоритетных направлений развития науки путем анализа научных публикаций, прореферированных в УРЖ "Джерело" в 1999—2002 гг. / Н. Я. Зайченко // Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития : науч.-практ. и теорет. сб. / Междунар. ассоц. акад. наук, Совет директоров науч. б-к и информ. центров. — К., 2003. — Вып. 2. — С. 49—59.

2. *Зайченко Н. Я.* Періодичні та продовжувані видання у реферативних ресурсах НБУВ / Н. Я. Зайченко // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 16—18 трав. 2006 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, М-во культури і туризму України, Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтва. — К., 2006. — С. 113—114.
3. *Зайченко Н.* Реферативні ресурси — інформаційний продукт сучасної наукової бібліотеки / Н. Зайченко // Бібл. вісн. — 2005. — № 1. — С. 28—35.
4. *Зайченко Н.* Український реферативний журнал / Надія Зайченко, Марина Сорока // Бібл. вісн. — 1999. — № 1. — С. 10—12.
5. *Коваленко І. Й.* Організаційно-методичні засади створення реферативної інформації з психолого-педагогічних питань Державного науково-педагогічного бібліотекою України імені В. О. Сухолинського / І. Й. Коваленко // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. — 2008. — Вип. 1. — С. 320—326.
6. *Коваленко І. Й.* Перспективи розвитку галузевого реферативного ресурсу / І. Й. Коваленко, Т. О. Судіна // Сучасний стан та перспективи наукового реферування: матеріали міжнар. семінару-практикуму, 29 трав. 2009 р., м. Київ / Укр. акад. аграр. наук, Держ. наук. с.-г. б-ка УААН. — К. : ІАЕ, 2009. — С. 66—71.
7. *Коваленко І. Й.* Реферативна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухолинського в умовах модернізації освіти в Україні / Інґа Коваленко // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. — 2008. — Вип. 22. — С. 46—54.
8. *Коваленко І. Й.* Реферативне забезпечення педагогічної науки в Україні / І. Й. Коваленко, Т. О. Судіна // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти і практики : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 20—22 трав. 2008 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, М-во культури і туризму України, Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтва. — К., 2008. — С. 57—59.
9. *Костенко Л. Й.* Реферативна база даних "Україніка наукова": стан, перспективи, використання / Л. Й. Костенко // Сучасний стан та перспективи наукового реферування : матеріали міжнар. семінару-практикуму, 29 трав. 2009 р., присвяч. 10-річчю видання РЖ "Агропромисловий комплекс України", м. Київ / Укр. акад. аграр. наук, Держ. наук. с.-г. б-ка УААН. — К., 2009. — С. 53—57.
10. *Сорока М.* Інформаційне забезпечення науки в Україні (90-ті роки XX ст.). Створення національної системи реферативної інформації / Марина Сорока // Вісн. Кн. палати. — 2000. — № 8. — С. 20—25.
11. *Сорока М. Б.* Національна система реферування української наукової літератури / М. Б. Сорока ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — К. : НБУВ, 2002. — 209 с.
12. *Сорока М.* Система реферування українських наукових видань : (основні концептуальні положення) / М. Сорока // Бібл. вісн. — 1999. — № 3. — С. 5—7.
13. *Сорока М. Б.* Украинская модель системы реферирования научной литературы / М. Б. Сорока // Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития: науч.-практ. и теорет. сб. / Междунар. ассоц. акад. наук, Совет директоров науч. б-к и информ. центров. — К., 2000. — Вып. 1. — С. 97—103.
14. *Статистика розподілу публікацій у реферативній базі даних "Україніка наукова", 1998—[2009 pp.] / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/db/ref_stat.html. — Назва з екрана.*
15. *Судіна Т. О.* Важливий напрям забезпечення інформаційних потреб освітян / Т. О. Судіна // Пед. пошук. — 2009. — № 2. — С. 56—59.